

รูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี
A SUSTAINABLE COMMUNITY DEVELOPMENT MODEL OF SANGHA
ADMINISTRATORS IN CHONBURI PROVINCE

พระครูวิสิฐธรรมโสภณ (สง่า ดิกขวีโร)* พระปลัดระพิน พุทธิสาโร** สุริยา รักษาเมือง***
Phrakhruvisitdhammasophon (Sanga Tikkhavīrō), Phrapalad Raphin Boddhisāro
Suriya Raksamuang

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาชุมชนด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ในจังหวัดชลบุรี 2) เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี และ 3) เพื่อนำเสนอ รูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี โดยการศึกษา รูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง โดยวิธีการสัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูป/คน โดยหลักเกณฑ์การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ที่จำนวน 12 รูป/คน ครอบคลุมประเด็นสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ

ผลการวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาชุมชนด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีเก่าแก่ มีการสืบสานต่อทางศิลปวัฒนธรรม ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ด้านสังคม ให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงเท่าเทียมและมีคุณภาพ ขยายและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้สู่ชุมชนและท้องถิ่น

* Doctor of Philosophy Program in Buddhist Management, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

โดยการพัฒนาการสร้างหลักประกันสังคมเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านเศรษฐกิจยกระดับฝีมือแรงงาน สร้างรากฐานอาชีพ ลดรายจ่ายและกระจายรายได้ความมั่นคงมีอยู่มีกิน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณสุขภาค เพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจของจังหวัด และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยีที่สะอาด ปลอดภัย ปลอดภัย เพื่อการมีสภาพแวดล้อมที่ดี สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย และการจัดระบบบำบัดน้ำเสียในชุมชน การคุ้มครองสภาพแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาจังหวัดชลบุรี

2. การพัฒนาที่ยั่งยืนด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนที่ยั่งยืน จะต้องมีการสืบสานจัดเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่ระบบในโรงเรียน นอกโรงเรียน มีการรณรงค์สร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วม การพัฒนาศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนที่ยั่งยืน สร้างฐานการเรียนรู้ และเข้าถึงการเรียนรู้ให้ได้ทั้งในระดับตนเองและสังคม ทำแผนการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชน ด้านสังคมยั่งยืนโดยการนำหลักศีลมาบูรณาการให้สังคมปลอดภัย ปลอดภัยอบายมุข คนในชุมชนคิดดี ทำดี มีวินัย มีการปกครองกันโดยการมีศีล ในการอยู่ร่วมกัน ด้านเศรษฐกิจ โดยการนำหลักหัวใจเศรษฐกิจมาบูรณาการให้เกิดความยั่งยืน ตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน หรือการลดปัญหาความยากจน

3. การพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนเป็นการพัฒนาเพื่อเปลี่ยนแปลงชุมชนทั้งทางวัตถุและจิตใจแบบองค์รวมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและตรงกับความต้องการกับสภาพความเป็นอยู่ของตนให้ดีกว่าเดิมโดยของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พระสังฆาธิการ เป็นสัญลักษณ์และตัวแทนของการอนุรักษ์ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้ยั่งยืน โดยที่วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นได้รับการสืบสานต่อ ด้านสังคม พระสังฆาธิการต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของการดำเนินชีวิต การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สังคมต้นแบบของสังคมชาวบ้านที่ดีให้ได้ มีการจัดระเบียบสังคมสงฆ์ให้ดีเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ สอนให้ประชาชน รู้จักมอง รู้จักคิด มีหลักการคิด มีวิธีคิดที่จะเข้าถึงความจริง และได้คุณประโยชน์มีโยนิโสมนสิการ มองเป็น คิดเป็น รู้จักวิเคราะห์ แยกแยะเป็น ด้านเศรษฐกิจ ต้องปลูกจิตสำนึกของคนในสังคมให้เห็นประโยชน์ของความขยัน รู้จักอดออม ซึ่งเป็นรากฐานของอนาคต ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม การอนุรักษ์ คือการใช้ธรรมะเป็นเครื่องมืออนุรักษ์ธรรมชาติ มุ่งใช้ธรรมะสอนให้ชาวบ้านเรียนรู้และเคารพธรรมชาติ โดยการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ธรรมชาติเป็นเครื่องมือเข้าถึงธรรมะ

คำสำคัญ : รูปแบบ, การพัฒนา, ชุมชนยั่งยืน

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the status of sustainable community development of Sangha administrators in Chonburi Province, 2) to study the sustainable community development model of Sangha administrators in Chonburi Province, and 3) to study the sustainable community development model of Sangha administrators in Chonburi Province. This research is a qualitative research used in-depth interviews of 25 key informants and focus group discussion 12 experts by selective selection

The Findings of the research are as follows:

1. The opinions to status of sustainable community development model of Sangha administrators in Chonburi Province in overall were at the good level but when consider each aspect , it was found that the religious important days, ancient religious preservation and old buildings of community and cultural document preservation respectively such as materials donation, equipment, sermon for creating the career and new project for career respectively below.

2. A sustainable community development model of Sangha administrators in Chonburi Province. Have to do the process of the learning system of the school and participation on religious arts and culture: The people who were respondents of such as good environment, environmental consciousness, cultural preservation center respectively

3. A sustainable community development model of Sangha administrators in Chonburi Province by good moral and good law, for changing of the spiritual and material such as good environment, environmental consciousness, cultural preservation center respectively by the Sangha administrator as below: 1) religious arts and culture: The people who were respondents in details found that the sustainable community development model of sangha administrators in Chonburi Province were at the good level such as organize the activities the religious important days, ancient religious preservation and old buildings of community and cultural document preservation respectively, 2) economy: The

people who were respondents in details found that the Roles of the religious important days, ancient religious preservation and old buildings of community and cultural document preservation respectively Province were at the good level such as materials donation, equipment, sermon for creating the career and new project for career respectively, 3) society: The people who were respondents in details found that the status of sustainable community development model of Sangha administrators in Chonburi Province were at the good level such as label for public relations, convenience for activities, and library respectively, and 4) national resource and environment: The people who were respondents in each topic was found that the status of sustainable community development model of Sangha administrators in Chonburi Province were at the good level such as good environment, environmental consciousness, cultural preservation center respectively. Suggestions: monks should have the Dhamma training center for the people continuously within the temple and help the people by donating the necessary things during natural disastrous events and participate with the government agencies for Buddhist propagation of the natural Dhamma.

Keywords: Sustainable Community Development, Model.

1. บทนำ

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้รับอารยธรรมตะวันตก ชาวไทยได้พัฒนาประเทศไปสู่สังคมที่เจริญขึ้นกว่าเดิมมีความทันสมัยทั้งในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม แต่การพัฒนาดังกล่าวยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้ เพราะผลพวงของการพัฒนาทำให้เกิดสภาพที่ชาวบ้านต้องเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตแบบเลี้ยงตัว (Self-Sufficient Economy) ให้กลายเป็นระบบการผลิตแบบเลี้ยงตลาด (Market Economy) เปลี่ยนแบบแผนการผลิตเดิมชนิดพึ่งตนเอง (Self-Reliance) ให้กลายเป็นชนิดพึ่งคนอื่น หรือพึ่งพาระบบภายนอกเปลี่ยนวิถีชีวิตเดิมของเกษตรกรจากการเป็น “ผู้รู้ทาง” ในการตัดสินใจเกี่ยวกับผลผลิตและการดำเนินชีวิต ให้กลายเป็น “ผู้หลงทาง” (Pramaha Boonlert Chuaythane, 2003) อีกทั้งการพัฒนาที่ผ่านมาละเลยการพัฒนาคน ทั้งๆ ที่การพัฒนาประเทศจะดำเนินไปได้ด้วยดีทั้งปริมาณและคุณภาพเพียงใดนั้นย่อมจะขึ้นอยู่กับลักษณะต่างๆ ของประชากรในประเทศนั้นๆ (Thitiwut Manmee, 2016)

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาบุคคลให้มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาสังคม ด้านอื่นๆ ด้วย ดังจะเห็นได้จากแนวคิดการพัฒนาแบบสรโรวทัยที่เน้นการพัฒนาคน ก่อนการพัฒนา ด้านอื่นๆ ด้วย กล่าวคือเป็นการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาปัจเจกชน (ปุรุโษทัย) 2) การพัฒนาชุมชนระดับหมู่บ้าน (คาโมทัย) 3) การพัฒนาชุมชนระดับประเทศ (เทโศทัย) และ 4) การพัฒนาชุมชนระดับโลก (วิเทโศทัย) “พระพุทธศาสนา” ถือได้ว่าเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไทย รวมทั้งมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้สังคมเกิดความสงบสุข ความมั่นคงแก่ ประเทศชาติอย่างยั่งยืน โดยมี “พระสงฆ์” เป็นกลจักรสำคัญในการเผยแผ่และถ่ายทอดหลักธรรม คำสอนทางพระพุทธศาสนาไปสู่ประชาชนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ในชุมชนแต่ละชุมชนจะมีวัดเป็น ศูนย์กลาง ความสัมพันธ์ระหว่างวัด พระสงฆ์และประชาชนเป็นไปอย่างใกล้ชิด (Surapon Suyaprom, 2015)

พระสงฆ์มีบทบาทเป็นอย่างมากสำหรับชุมชนชนบท และหากรู้จักดำเนินการให้ดี พระสงฆ์นั้นเองจะเป็นผู้ที่สามารถนำชนบทไปสู่ความเจริญได้ โดยวิถีทางที่เหมาะสม และมี หลักเกณฑ์ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านยังอยู่ในสภาพที่ดี และความสัมพันธ์ แบบนี้มีลักษณะพิเศษจำเพาะคือ พระสงฆ์เป็นผู้เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง ชาวบ้านให้ความ เคารพ นับถือและเชื่อฟังพระ โดยความเคารพนับถือและเชื่อฟังนี้เกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาไม่ได้ เกิดจากการเกรงกลัวอำนาจ การกระทำจึงเป็นไปด้วยความเต็มใจและเต็มกำลัง ได้ผลสำเร็จของงาน พร้อมทั้งผลทางจิตใจของผู้ทำงานด้วย (Phraratworamuni (P. A. Payutto), 1984)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาชุมชนด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ในจังหวัดชลบุรี

2.2 เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี

2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการใน จังหวัดชลบุรี นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 25 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 12 รูป/คน

3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบไปด้วย ผู้ให้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 25 รูป/คน

3.3 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยผู้ร่วมสนทนาได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และมีประสบการณ์การพัฒนาชุมชนยั่งยืน จำนวน 12 รูป/คน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ 1) ขอบหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตร พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ จำนวน 25 รูป/คน 2) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ ตามที่กำหนดไว้ 3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ 4) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อ วิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดย วิธีการดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อความ จากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้อง กับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาการพัฒนาชุมชนด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และ ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ในจังหวัดชลบุรี จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การพัฒนา ชุมชนด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีเก่าแก่ มีการสืบสานต่อทาง ศิลปวัฒนธรรม ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ด้านสังคม ให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงเท่า เทียมและมีคุณภาพ ขยายและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้สู่ชุมชนและท้องถิ่น โดยการพัฒนาการ สร้างหลักประกันสังคมเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านเศรษฐกิจ ยกกระดับฝีมือแรงงาน สร้างรากฐานอาชีพ ลดรายจ่ายและกระจายรายได้ ความมั่นคงมีอยู่มีกิน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภค เพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจของจังหวัด และด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สภาพแวดล้อม มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยีที่สะอาด ปลอดภัย ปลอดภัย ปลอดภัย เพื่อการมีสภาพแวดล้อมที่ดี สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ

กำจัดขยะมูลฝอย และการจัดระบบบำบัดน้ำเสียในชุมชน การคุ้มครองสภาพแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาจังหวัดชลบุรี

4.2 ผลการศึกษาการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี กระบวนการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธโดยพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี โดยการจัดกิจกรรม ให้บริการความรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ และสร้างเครือข่าย ในการเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมพัฒนาสังคมส่งเสริมการรักษาศีล เช่น ด้านวัฒนธรรม ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนุ่งแบบไทย หิ้วปิ่นโต ไปวัดในวันพระ ด้านสิ่งแวดล้อม รมรื่นสัปปายะ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข สนับสนุนให้ชาวบ้านมีสุขภาพแข็งแรง กินเป็นอยู่เป็น ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมกิจกรรมการปลูกผักและผลไม้ แบ่งเขตพื้นที่ในวัดเป็นพื้นที่พุทธาวาสและสังฆาวาสให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์

4.3 ผลการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี จากการศึกษาข้อมูลสภาพทั่วไปของการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืน จึงเป็นการพึ่งตนเองได้ เป็นการพัฒนาเพื่อเปลี่ยนแปลงชุมชนทั้งทางวัตถุและจิตใจแบบองค์รวมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและตรงกับความต้องการกับสภาพความเป็นอยู่ของตนให้ดีกว่าเดิม โดยพระสังฆาธิการ ดังนี้

ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม พระสังฆาธิการเป็นสัญลักษณ์และตัวแทนของการอนุรักษ์ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้ยั่งยืน โดยที่วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นได้รับการสืบสานต่อ

ด้านสังคม พระสังฆาธิการต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของการดำเนินชีวิต การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สังคมต้นแบบของสังคมชาวบ้านที่ดีให้ได้ มีการจัดระเบียบสังคมสงฆ์ให้ดีเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ สอนให้ประชาชน รู้จักมอง รู้จักคิด มีหลักการคิด มีวิธีคิดที่จะเข้าถึงความจริง และได้คุณประโยชน์ มีโยนิโสมนสิการ มองเป็น คิดเป็น รู้จักวิเคราะห์ แยกแยะเป็น

ด้านเศรษฐกิจ พระสังฆาธิการปลูกจิตสำนึกของคนในสังคมให้เห็นประโยชน์ของความขยัน รู้จักอดออม ซึ่งเป็นรากฐานของอนาคต ผลประโยชน์ที่ได้จากการประกอบอาชีพที่สุจริตในการเทศนาตามงานต่างๆ มุ่งเน้นให้พึ่งตนเองในการทำมาหาเลี้ยงชีพในการสร้างฐานะและการเก็บรักษาทรัพย์ที่หามาได้เพื่อใช้จ่ายใช้สอยในยามจำเป็นนอกจากเป็นที่พึ่งแห่งตนแล้ว จะต้องเป็นที่พึ่งของบุคคลอื่นและการพึ่งตนเองในลักษณะ “เศรษฐกิจพอเพียง” ความขยันที่ต้องฝึกฝนเอาไว้มิให้เคย

ชินเป็นนิสัย เช่น นักเรียนก็ต้องขยันทำหน้าที่เป็นรากฐานที่สำคัญของการทำให้ก้าวไปสู่อาชีพการงานที่ดีในอนาคต

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม พัฒนาให้ยั่งยืนโดยการใช้ธรรมะเป็นเครื่องมืออนุรักษ์ธรรมชาติ มุ่งใช้ธรรมะสอนให้ชาวบ้านเรียนรู้และเคารพธรรมชาติ สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ธรรมชาติเป็นเครื่องมือเข้าถึงธรรมะ ใช้บทบาทพระสงฆ์และวัดดึงคนให้มีศรัทธาในพระรัตนตรัย ให้เข้าถึงวัดสร้างวัดให้มีความร่มรื่นด้วยธรรมชาติ ให้วัดเป็นที่พึ่งทางใจ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล มีความสุขตามอัตภาพจนถึงรุ่นลูกหลาน แนวคิดในการอนุรักษ์โดยใช้ธรรมะเป็นเครื่องมืออนุรักษ์ธรรมชาติ และใช้ธรรมชาติเป็นเครื่องมือเข้าถึงธรรมะ ให้ทรัพยากรธรรมชาติของวัด ป่าของชุมชนได้เป็นเป็นที่พักผ่อน ให้คนลิ้มความทุกข์ ความวุ่นวาย ความอึดอัดใจ จะโล่ง คลายเครียด

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี” การพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนเป็นการพัฒนาเพื่อเปลี่ยนแปลงชุมชนทั้งทางวัตถุและจิตใจแบบองค์รวม โดยพระสังฆาธิการใช้วิธีการกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเองการพัฒนาในระดับท้องถิ่น และสอดคล้องกับนโยบายและแนวทางในการพัฒนาระดับประเทศในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ดังนี้

ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม อภิปรายผลการวิจัยได้ว่า การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการสืบสานต่อประเพณีในท้องถิ่น และประเพณีวัฒนธรรมเหล่านั้นมีการบรรจุไว้ในการศึกษาทั้งนอกระบบและในระบบ ศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นตัวแทนในการสืบทอดพระพุทธศาสนา และในการประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม ก่อให้เกิดความผาสุกใน บ้านเมือง และประเทศชาตินั่นเอง เป็นที่ยึดเหนี่ยวน้ำใจ ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักในการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ในการให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhrusangrakbunsome Kittiwanno (2016) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่าการส่งเสริมอาชีพและการจัดสวัสดิการสังคม ส่วนกระบวนการบริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน การศึกษา ระบบสาธารณสุขและบริการที่หลากหลายจากหน่วยงานของรัฐ

ด้านสังคม อภิปรายผลการวิจัยได้ว่า ชุมชนจะยั่งยืนถ้าสังคมเข้มแข็ง พระสังฆาธิการต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของการดำเนินชีวิต การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สังคมสงฆ์ต้องเป็นสังคม

จำลอง สังคมแบบอย่างหรือสังคมต้นแบบของสังคมชาวบ้านที่ดีให้ได้ สังคมสงฆ์ต้องเป็นระเบียบ สอนให้ประชาชน รู้จักมอง รู้จักคิด มีหลักการคิด มีวิธีคิดที่จะเข้าถึงความจริง และได้คุณประโยชน์ มีโยนิโสมนสิการ มองเป็น คิดเป็น รู้จักวิเคราะห์ แยกแยะ สืบสาวหาเหตุปัจจัยของสิ่งเกิดขึ้น ดำรงตั้งอยู่และแปรเปลี่ยนสภาวะไป สร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น มีระเบียบ วินัยและรับผิดชอบต่อหน้าที่ และจัดระเบียบวินัยในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrapalatwaranyu Akkhawachiro (2514) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์” พบว่า ความเป็นไปได้ในการพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์ ต้องอาศัยองค์ประกอบ ด้านกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านบุคลากร ด้านเทคนิค ด้านสังคม และด้านประชากรชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

ด้านเศรษฐกิจ อภิปรายการวิจัยได้ว่า ชุมชนจะยั่งยืนถ้าจิตสำนึกของคนในสังคมเห็นประโยชน์ของความขยัน รู้จักอดออม ซึ่งเป็นรากฐานของอนาคต ที่จะได้รับจากการประกอบอาชีพที่สุจริต ถูกต้องทั้งทางกฎหมายและศีลธรรม ผลประโยชน์ที่ได้จากการประกอบอาชีพที่สุจริตในการเทศนาตามงานต่างๆ มุ่งเน้นให้พึ่งตนเองในการทำมาหาเลี้ยงชีพในการสร้างฐานะและการเก็บรักษาทรัพย์ที่หามาได้เพื่อใช้จ่ายใช้สอยในยามจำเป็นนอกจากเป็นที่พึ่งแห่งตนแล้ว จะต้องเป็นที่พึ่งของบุคคลอื่นและการพึ่งตนเองในลักษณะ “เศรษฐกิจพอเพียง” ความขยันที่ต้องฝึกฝนเอาไว้ให้เคยชินเป็นนิสัย เช่น นักเรียนก็ต้องขยันทำหน้าที่เป็นรากฐานที่สำคัญของการทำให้ก้าวไปสู่อาชีพการงานที่ดีในอนาคต การลดรายจ่ายและกระจายรายได้ให้ทั่วถึงทุกชุมชน เพื่อเสริมสร้างรายได้ความมั่นคง มีอยู่มีกิน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค เพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจของจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Theerachai Chutimant (2016) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการจัดการชุมชนกับหลักพุทธธรรมในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้ ด้านเศรษฐกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น และกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม อภิปรายได้ว่า ชุมชนจะยั่งยืนโดยการใช้ธรรมะเป็นเครื่องมืออนุรักษ์ธรรมชาติ มุ่งใช้ธรรมะสอนให้ชาวบ้านเรียนรู้และเคารพธรรมชาติ โดยการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ธรรมชาติเป็นเครื่องมือเข้าถึงธรรมะ ใช้บาทบาทพระสงฆ์และวัดดึงคนให้มีศรัทธาในพระรัตนตรัย ให้เข้าถึงวัดสร้างวัดให้มีความร่มรื่นด้วยธรรมชาติ ชาวบ้านให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่าง และใช้ธรรมชาติเป็นเครื่องมือเข้าถึงธรรมะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Theerachai Chutimant (2016) ได้วิจัยเรื่อง

“รูปแบบการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการจัดการชุมชนกับหลักพุทธธรรมในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนช่วยกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ สิ่งแวดล้อม ป่า เขา ต้นไม้ ต้นน้ำลำธาร

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พระสังฆาธิการ ส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้ยั่งยืน
- 2) ด้านสังคม พระสังฆาธิการ ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของการดำเนินชีวิต การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สังคมต้นแบบของสังคมชาวบ้านที่ดีให้ได้ มีการจัดระเบียบสังคมสงฆ์ให้ดี เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติ สอนให้ประชาชน รู้จักมอง รู้จักคิด มีหลักการคิด มีวิธีคิดที่จะเข้าถึงความจริง และได้คุณประโยชน์ มีโยนิโสมนสิการ มองเป็น คิดเป็น รู้จักวิเคราะห์ แยกแยะเป็น
- 3) ด้านเศรษฐกิจ พระสังฆาธิการ ปลุกจิตสำนึกของคนในสังคมให้เห็นประโยชน์ของความขยัน รู้จักอดออม ซึ่งเป็นรากฐานของอนาคต
- 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและใช้ธรรมชาติเป็นเครื่องมือเข้าถึงธรรมะ

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จัดหลักสูตรวิถีชีวิตชุมชน เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่ระบบในโรงเรียน นอกโรงเรียน มีการรณรงค์สร้างจิตสำนึกการพัฒนาศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม
- 2) ด้านสังคม จัดทำหลักสูตรการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการ โดยการบูรณาการหลักศีลควบคุมพฤติกรรมคนในชุมชน ให้สังคมปลอดภัย ปลอดภัยบಾಯมุข คนในชุมชนคิดดี ทำดี มีวินัย ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาระเบียบวินัย มีมารยาทที่ดี คิดดี ทำดี พุทธิ
- 3) ด้านเศรษฐกิจ สร้างความยั่งยืนด้วยการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจต่างๆ เช่น สร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ภายในวัด
- 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม สร้างความยั่งยืนด้วยการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและใช้ธรรมชาติเป็นเครื่องมือเข้าถึงธรรมะ

6.3 ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควบวิจัยเกี่ยวกับ “รูปแบบการนำนโยบายไปสู่การพัฒนาชุมชนยั่งยืนที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ”

2) ควบวิจัยเกี่ยวกับ “การพัฒนาศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนที่ยั่งยืน จะต้องจัดเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่ระบบในโรงเรียน นอกโรงเรียน”

References

- Phrakhrusangraksome Kittiwanno. (2016). *Application of Buddhist Principles in the Management of Hill Tribe Development Center in Phrae* (Research Report). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrapalatwanyu Akkhawachiro (2014). *The Development of Measurement Management as a Community Center in the Globalization Era* (Doctor of Thesis). Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phraratworamuni (P. A. Payutto). (1984). *Buddhist in Society*. Bangkok: Komol Korkthong Foundation.
- Pramaha Boonlert Chuaythane. (2003). *Alternative : Changes in Farmers Rice Culture in Suphanburi Province : A Case Study of Tambon Bang Tathan, Amphoe Song Phinong, Changwat Suphanburi* (Master of Thesis). Graduate School: National Institute of Development Administration
- Surapon Suyaprom. (2015). Achievement of Management Cooperative Credit Union of Economic Sustainability of the Community North-East Upper in Upper Northeastern Thailand. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*, 8 (1), 87-101.
- Thitiwut Manmee. (2016). The Human Capital Management Supporting the Merit and Ethicist of Staffs in Local Administration Organization. *Journal of MCU Social Science Review*, 5 (3), 205–218.